

Mobitel - adabi i napomene

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

Muhammed b. Ibrahiim el-Hamed

Prijevod: Mirza Musić

Revizija:

Ersan Grahovac

2013 - 1434

IslamHouse.com

﴿الجوال: آداب وتنبیہات﴾

« باللغة البوسنية »

محمد بن إبراهيم الحمد

ترجمة: ميرزا موبينش

مراجعة:

أرسان غراهوفاتس

2013 - 1434

IslamHouse.com

Mobitel - Adabi i napomene

Uvod

U ime Allaha Milostivog, Samilosnog.

Zahvala pripada Allahu, i neka je salavat i selam na Allahovog Poslanika, našeg Vjerovjesnika Muhammeda, Njegovu časnu porodicu, vrle ashabe i sve one koji ga slijede, zatim:

Zaista telefon, sa svim njegovim funkcijama, igra važnu ulogu, pruža nam velike usluge, uskraćuje nam mnogo truda, bilo da se radi o vremenu, imetku, odlascima ili dolascima.

Uvaženi učenjaci su govorili o telefonu i ophođenju prema njemu, te šta bi morali i trebali paziti pri njegovom korištenju.

Na njihovom čelu bio je i uvaženi šejh dr. Bekr Ebu Zejd, Allah ga sačuvao i obdario zdravljem, kada je napisao svoje izvrsno djelo – *Edebul-hatif* (Adabi vezani za korišćenje telefona).

Prednjačenjem svojim ugled on steče,

I time zaslužan hvale moje posta.

Ovdje ćemo govoriti posebno o ophođenju prema mobilnom telefonu.

Sve ono što se odnosi na kućni telefon odnosi se i na mobilni, s tim da se mobilni telefon ističe sa nekoliko karakteristika koje nisu prisutne kod običnih telefona:

- Mobilni telefon, u većini slučajeva, bude korišten samo od jedne osobe za razliku od kućnog telefona; jer se on nalazi na javnom mjestu, kancelariji ili kući, tako da je dostupan za korištenje većem broju osoba.

- Zatim, mobilni telefon karakteristiše se drugim funkcijama koje nisu prisutne kod običnog telefona, tako da nema sumnje da je mobilni telefon velika blagodat, pomoću koje čovjek rješava svoje potrebe u najkraćem roku i uz najmanji trud.

Međutim, postoje stvari koje predstavljaju nezahvalnost na tim blagodatima, stvari na koje bi bilo lijepo ukazati i upozoriti na njih, da bi upotpunili koristi koje očekujemo služeći se ovom blagodatima, te da one ne budu uzrocima nanošenja štete onima koji ih čine.

Od stvari na koje treba ukazati i kojih bi se trebali pridržavati jesu:

Prvo: Umjereno telefoniranje, da se čovjek nebi izlagao velikim troškovima, te dugim i uznemirujućim razgovorima. Shodno tome, onaj koji razgovara treba biti precizan u govoru, izbjegavati duge uvode u temu i prekomjerno ispitivanje o stanju.

Na njemu je da se pripazi bespotrebnih poziva i odugovlačenja u razgovoru; jer neki ljudi bi možda trošili sate i sate u priči.

Uvaženi Šejh Bekr Ebu Zejd, Allah ga sačuvao, je rekao: „Čuvaj se suvišnog razgovora na telefonu da te ne bi zadesili veliki troškovi, a koliko li je samo onih koji su iskušani time!

Čim ustane iz sna dohvati telefonski imenik, baš kao dojenče kada se dohvati majčine dojke, pa zapošljava i sebe i druge putem telefona, telefonirajući od kuće do kuće, od kancelarije do kancelarije, želeći time da se opusti a u isto vrijeme uznemirava druge.

Ne želimo o takvima mnogo pričati, osim da dovimo za njih da ih Allah sačuva, i savjetujemo ih da se pokušaju izliječiti od tih besposlica.¹

¹ *Edebul-hatif*, 32 – 33.

Drugo: Upozorenje da se ne dovodi u nezgodnu situaciju osoba s kojom telefoniramo. U to spada da ne postavljamo pitanja poput: „Znaš li ko je na telefonu?“ Pa kada kaže: „Ne.“, počnemo da ga kritikujemo, grdimo jer je možda zaboravio ili uopšte nije memorisao naš broj. Čak se može desiti da onaj koji je pozvan bude od uglednih, učenih, starijih ili uglednih ljudi, a možda je od onih koji čak ne znaju na koji način memorisati broj, ili mu je memorija popunjena. Zato je na onome koji zove bilo najpreče da se predstavi na početku razgovora ako je želio da onaj koga zove zna s kim razgovara, te da se kloni tih neugodnih situacija.

Bilježi se u dvije najvjerodostojnije zbirke hadisa od Džabira bn Abdullaha, radijallahu anhu, da je rekao: „Došao sam kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam ga zovnuo. Na to je Vjerovjesnik upitao: 'Ko je to?', pa rekoh: 'Ja.' Zatim je izašao i rekao: 'Ja, ja!'“²

Treće: Uzimanje u obzir stanje onoga koga pozivamo i traženju opravdanja za njega, jer možda se

² Bilježe Buharija, br. 6250., i Muslim, br. 2155. Ibn Hadžer kaže: „El-Muhelleb je rekao: 'To mu je bilo mrsko jer se na taj način ništa ne objašnjava, osim ukoliko onaj od koga se traži izun za ulazak poznaje glas onog ko pita i ne miješa mu se sa glasom nekog drugog, a uglavnom se miješa.“ Vidjeti: *Fethul-Bari*, 11/35.

nalazi u bolesnom stanju, možda je na mjestu gdje ne može da razgovara, kao što je mesdžid, groblje, ili u društvu ljudi te ne želi da ih prekida u govoru i sl.

Zato, ako ne bi odgovorio na naš poziv, ili ako uzvрати kratkim odgovorom, možda i neuobičajeno kratko, na onome koji ga poziva je da mu nađe opravdanje i ne pomisli o njemu ništa ružno.

Takođe na onome koji bude pozvan je da nakon toga obavijesti onoga koji ga je zvao, ili mu kratko odgovori pojašnjavajući mu da se nalazi na mjestu na kojem nije u stanju razgovarati, jer je to zasigurno čišće za srca, i ne dovodi do razjedinjenja i odbojnosti.

Četvrto: Gašenje mobilnog telefona ili stavljanje na nečujan ton pri boravku u mesdžidu, da ne bi uznemiravali klanjače, prekidali njihovu skrušenost i prisutnost u namazu.

Ako bi se desilo da se zaboravi isključiti mobilni ili ugaziti ton, onda je dužnost čim se čuje poziv da ga isključimo ili utišamo, a ne kao pojedini ljudi koji puste da zvoni, čak nekada i uznemiravajućom muzikom, pa niti ga gasi, niti utišava, plašeći se tako da se ne bi previše pokretao u namazu.

Takva osoba bi trebala da zna da bi taj pokret u namazu bio od koristi za namaz, naprotiv koristio bi svim klanjačima uopšteno.

Takođe, trebalo bi se imati obzira prema onome ko zaboravi isključiti mobitel ili utišati ton, ne biti pregrub prema njima kada ih upozoravamo, ne sjeći ih oštrim pogledima, pogotovo prema onima koji bi mogli ostaviti dolazak u mesdžid, naljutiti se, a možda se čak radi o uglednoj osobi koja je to nehotice zaboravila pa ga ne treba dovoditi u neugodnu situaciju.

Mi, zaista u Allahovu poslaniku, neka je na njega Allahov salavat i selam, imamo najljepši primjer kada je prema pustinjaku koji se pomokrio u mesdžidu postupio na najblaži način, te samo naredio da se pospe vodom iz kante ne mjesto koje je bilo pomokreno.

U Buharijinoj vjerodostojnoj zbirci se bilježi od Ebu Hurejre, neka ja Allah s njim zadovoljan, da je rekao: **„Ustao je pustinjak i pomokrio se u mesdžidu, pa ljudi pohriše ka njemu, a onda im Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pustite ga, nego pospite po njegovoj mokraći kofu vode, ili kantu vode, zaista ste vi poslani da olakšavate a ne otežavate.“**

Peto: Izbjegavanje korištenja muzičkih tonova, jer je to zabranjeno, i manjak razuma onih koji ih koriste; zato što oni uzrokuju zbunjivanje i uznemiravanje. Posebno je pokuđeno njihovo korištenje u mesdžidima i na javnim skupovima.

Šesto: Korištenje mobitela na mjestima gdje se traži znanje ili sijelima uglednih ljudi, zato jer se njihovim korištenjem omalovažava skup, prekida okorištavanje učenika, uznemirava onaj koji drži riječ i prenosi koristi, a uz to i bude uzrokom odsutnosti onog koji koristi .

Naprotiv, na čovjeku je da uopšte ne telefonira, niti uzvraća na pozive kada se nalazi na ozbiljnim sijelima, tamo gdje jedna osoba vodi govor, ili u prisustvu starijih i uglednih ličnosti, zato što bi poziv ili uzvraćanje na njega prekidalo govor, odvrćalo pozornost prisutnih, te protivi se kulturi govornika i sudionika na skupovima. Ebu Temmam je rekao:

*Ko će mi ljudskost kada ga rasrdim i zaboravim
ukazati, te blagošću mi uzvratiti,*

*Vidiš ga kako se u govor sluhom i srcem unosi, iako je,
možda, učeniji u tome.*

Možda bi se ponekad i mogao tolerisati telefonski poziv kada se radi o neizbježnoj situaciji ili potrebi, te se plašimo da će nas nešto mimoići ako ne bi telefonirali, s tim da se pri tome mora voditi računa o izbjegavanju dugog razgovora.

Takođe, moglo bi se tolerisati ako se radi o uglednim i starijima osobama kada nekoga pozivaju ili se javljaju na telefon, te ako se čovjek nalazi u sijelu svoje braće ili prijatelja u čijem se prisustvu osjeća opušteno ili na sijelu otvorenog tipa razgovora.

Također, lijepo bi bilo da čovjek kada želi obaviti poziv traži dozvolu od prisutnih i izađe van skupa.

Sedmo: Snimanje razgovora, ili uključivanje zvučnika u prisustvu drugih bez odobrenja sagovornika, možda neko od ljudi nazove svog prijatelja, ili ga pozove njegov prijatelj, a on snima taj razgovor, ili ga stavi na ozvučenje, a oko njega su oni koji slušaju taj razgovor. Zaista taj postupak ne priliči nekom razumnom, posebno ako se radi o tajnom govoru ili vezanom striktno za njih dvojicu. To se možda može čak smatrati i vidom prevare ili prenošenja tuđih riječi.

A sve to je još gore ako bi onaj s kim se razgovara bio od učenjaka, neko kome bi se snimio govor bez

njegove dozvole, a zatim pustio među šire mase, bio stavljen na internet, ili objavljen uz to da mu se nešto doda i oduzme od govora.

Uvaženi Šejh dr. Bekr Ebu Zejd, Allah ga sačuvao, je rekao: „Zabranjeno je muslimanu koji je od povjerenja i prezire prevaru da snima govor sagovornika bez njegove dozvole i znanja, bez obzira o kojoj se vrsti govora radilo: vjerskoj, dunjalučkoj, fetvi, ili naučnom istraživanju, trgovinskom razgovoru i svemu sličnom tome.“³

Takođe je rekao, Allah ga sačuvao: „Ako bi snimio govor bez njegove dozvole i znanja to bi bio vid spletkarenja, prevare i pronevjerjenje emaneta.“

A u slučaju da objaviš taj govor drugima onda bi to bilo još veći vid izdaje i rušenje povjerenja.

U slučaju da uradis onu treću stvar, tj. da izmjeniš nešto od njegovog govora tako što ćeš ga sastavljati, prebacivajući ono što je nazad naprijed i obrnuto, ili ubacivati i oduzimati od njega, onda bi to sigurno bilo dvostruko pronevjerje, i pao bi sam sebi na glavu čineći

³ Vidjeti: *Edebul-hatif*, 27.

(majku svih zala) i ne bi zaslužio da te iko žali nakon toga.

Ukratko rečeno, snimanje tuđeg govora, bilo da se radi o telefonskom razgovoru ili ne, bez vlasnikove dozvole i znanja – je prestup i prevara, te predstavlja stvar koja narušava nečiju pravednost, i tu stvar ne čine osim oni slabe vjere, ponašanja, odgoja, a posebno ako se radi o uveličanoj izdaji, kao što smo spomenuli. Zato, Allaha se bojte, o robovi Njegovi, ne kršite ono što vam je povjereno, i ne iznevjerite svoju braću.“⁴

Osmo: Ostavljanje mobitela na javnim mjestima, kao što je ostavljanje među prijateljima, djecom, zato što može dovesti do neugodnih situacija, može se desiti da sa tvog telefona bude pozvan neko s kim ti nisi zadovoljan, čak šta više može nekoga vrijeđati preko tvog mobitela, može se desiti da ti mobitel bude ukraden ili da neko pregleda ono što se nalazi na njemu od poruka za koje ne bi volio da ih drugi vide. A dešavalo se i dešava se da putem ovim stvari dođe do uznemiravanja i veoma neugodnih situacija.

Deveto: Oprez da mobitel ne bude korišten u svrhu fotografisanja, neke vrste mobitela pružaju ove i

⁴ Ibid., 29-30.

slične mogućnosti, ponekada se to koristi čak u fotografisanju žena, posebno na javnim skupovima kao što su svadbe i sl.

I svakom je očito da se tu radi o grijehu, uzrokovanju da se počine zabranjene stvari, razaraju porodice, širi nered među vjernicima, a da stvar bude još veća ako se te slike prenose i šire, te im se rade neke izmjene tako da onaj koji je na slici bude prikazan bez odjeće i sl.

Onaj kome njegova duša uljepša ovakav postupak neka se pripazi odmazde za svoja djela, a na ženama posebno je da se pridržavaju islamskog pokrivanja i načina oblačenja da bi se izbjegli očiti prestupi.

Deseto: Pridržavanje lijepog odgoja pri pisanju poruka. Mobitel posjeduje ove usluge, a na razumnom je da se pridržava lijepog odgoja pri pisanju poruka, pa kada želi da pošalje poruku ona treba biti pristojna, optimistična, da odisaše podrškom, da sadrži savjet, mudrost, opomenu ili poučnu poslovicu i sl.

Jedanaesto: Kontrolisanje sadržaja poruka. Ako bi poruka sadržala neku informaciju obaveza bi bila provjeriti je, ako bi u njoj prenijeli neku vijest onda bi ona trebala biti istinita jer će se ona dalje prenositi.

Na onome koji šalje poruke je da ima na umu da će njegova poruka kružiti od ruku do ruku, te da će biti proširena možda do najdaljih krajeva svijeta. On snosi njene posljedice ili ubire njene plodove, pa neka sagleda šta bi volio da se prenese od njega ili čemu sve može biti uzrok.

Također, lijepo je spomenuti kada govorimo o tome, da se zna desiti da neke poruke u sebi sadrže preporučivanje određenih djela, ne vodeći pri tome računa o utemeljivosti tih stvari u šerijatu, kao što je preporučivanje posta zadnji dan u godini, zato što se je poklopilo da to bude ponedjeljak, ili da se određenom vremenu da važnost u dovama za ili protiv nekoga, ili da onaj koji šalje poruku dovede onoga kome šalje u nezgodnu situaciju tražeći od njega da proslijedi tu poruku desetorici ili manje ili više, sve ove stvari ne bi trebali raditi, a čak se može desiti da se zapadne u novotarije i izmišljene stvari u vjeri.

A ako bi se ljudi međusobno savjetovali u dovi za nekog od muslimana, ili protiv nekog od neprijatelja vjere, te iskoristi vrijeme i mjesto za to, ne bi bilo smetnje ako se ne bi pozivalo na zajedničku dovu i sl.

Dvanaesto: Oprez od ružnih poruka koje sadrže neprilične riječi, neugodne šale, ružne kaligrafije i nepristojne slike.

Također dvosmislene riječi: prva od njih je ona koja prva padne na um i ima loše značenje, a zatim nakon razmišljanja bude uviđeno da je u osnovi značenje ispravno, ili isprekidane riječi koje se svaki put kada pritisnemo na dugme mobitela povećavaju, i tako ukažemo na nepristojnost i loš odgoj.

El-Mawerdi, Allah mu se smilovao, je rekao: „Od stvari koje se smatraju ružnim govorom i obaveza nam je da ga se klonimo jesu stvari koje su na prvi pogled ružne, prezrenog karaktera, uprkos tome što bi nakon njihovog sagledavanja i kontrolisanja uvidjeli da su u osnovi ispravne i prihvatljive.“⁵

Isto to se odnosi na neslane šale, i upotrebu zavarljivih riječi posebno kada se radi o ženama koje su povodljive u pohvali i slatkom govoru.

Takođe izrazi koji podrazumijevaju vrijeđanje, potvore i sl.

⁵ Vidjeti: *Edebud-dini ved-dunja*, 284.

Sve ove stvari su suprotne šerijatu, lijepom odgoju i nisu u skladu sa zahvalom na ovoj blagodati.

Trinaesto: Kontrolisanje ispravnosti broja, tako da poruka ne bi stigla onome kome nije namijenjena, čime bi došli u nezgodnu situaciju ili bi se stekao loš dojam o onome koji ju je poslao ako bi bila neprikladna.

Četrnaesto: Vođenje računa o osobinama i stanju onoga kome se šalje poruka. Ponekad se poruke shvate karakteristično kod nekih ljudi, dok kod drugih nisu takve, možda su nekada prihvatljive jer se šalju uglednicima ili starijim osobama, a neprilične da budu poslate nekome mimo njih, ponekad su u skladu da budu od određene osobe dok nisu takve ako ih šalje neko drugi, nekada je u redu da je pošalješ osobi koja te poznaje i poznaje tvoje namjere dok ista ne može biti poslana nekome ko ne zna tvoje namjere ili osobi koja je veoma osjetljiva prema ljudima i lakomislena. Zato, vođenje brige o navedenim stvarima spada u neophodne činjenice.

Koliko li je samo slučajeva koji su zbog olahkog shvatanja ovog ponašanja dovodili do ružnog mišljenja i neprijateljstva.

Petnaesto: Gledanje u tuđe mobitele i otvaranje poruka bez njihovog zadovoljstva, to se smatra otklanjanjem zastora koji ih štiti, prezrenog uhođenja, naprotiv to je jedan od vidova prevare i lošeg mišljenja o ljudima; jer onaj koji pregleda tuđe poruke možda ugleda neku poruku, a zatim je shvati na način koji nije ispravan, ili da je poslana u dopisivanju sa stranom ženskom osobom dok ju je u stvarnosti vlasnik mobitela poslao svojoj supruzi.

Možda čak da je ta poruka stigla od nekog, a vlasnik telefona nije zadovoljan s njom, pa onaj koji je pregleda pomisli loše o njemu dok je on u suštini čist od toga.

Ova stvar potvrđuje ono što smo prije napomenuli o nužnosti čuvanja mobitela, i oprezu da ga ne ostavljamo među drugima, a na razumnom je da ima na umu da će mobitel možda doći do nekoga ko će gledati njegove poruke, otkloniti zastor zaštite i imati loše mišljenje o njemu.

Neophodno je da onaj koji šalje poruke uzme to kao mjeru predostrožnosti, posebno ako su žene u pitanju; jer će možda mobitel njenog muža dopasti ruku njene prijateljice, ili njenog brata koji je lošeg psihičkog stanja i sl. pa to bude uzrok stvari koje nemaju lijep kraj.

Šesnaesto: Ostavljanje upozoravanja onog koji šalje neprikladne poruke. Ovo je stvar koju nebi smjeli činiti, naprotiv, na muslimanu je kada primi poruku koja je neprikladna da požuri u kritici onoga koji ju je poslao blago i na najljepši način. Tako će biti oživljeno naređivanje na dobro i zabranjivanje zla, međusobno preporučivanje istine, upozoravanje na greške i podučavanje onih koji ne znaju i onih koji šalju poruke čijih sadržaja možda nisu ni svjesni.

Takođe priliči u takvim situacijama da čovjek odmah obriše te ružne poruke; da bi se osigurao u slučaju da izgubi mobitel, zaboravi ga na nekom mjestu, ili pak dopadne nekom drugom u ruke.

Sedamnaesto: Korištenje mobitela u ašikovanju. Ova stvar je možda i najopasnija kod mobitela; još od prve pojave telefona razumni su upozoravali na njegovu opasnost, opominjali su na mjere predestrožnosti da ne bi dopao u ruke maloumnih, a zatim se pojavio mobitel koji je preplavio sve, tako da dolazi u ruke i razumnih i maloumnih, i muških i ženskih, i malih i velikih.

Stoga je na onima koji su obdareni razumom da upozoravaju na ovu opasnost koja je uveliko olakšala ašikovanje, i obaveza je onima koji se poigravaju čašću

drugih da se pripaze ishoda svojih postupaka, da budu svjesni Allahove prisutnosti i da ih Allah nadgleda.

Isto tako bi trebali iskreno da zastanu sami pred sobom, da znaju da istinska sreća nije u zabranjenim stazama, naprotiv, baš ti putevi su od najvećih uzroka njihove neopredjeljenosti, brige, zbunjenosti, lošeg stanja i gubitka imetka.

Isto tako je uzrok njihove sramote i nesreće, njihove propasti na ovom i budućem svijetu, a onaj koji ostavi nešto Allaha radi, On mu to nadoknadi boljim od toga, a slast čednosti je bolja od slasti zabranjene naslade.

Osamnaesto: Mnogo dangube na mobitelima prilikom skupova, posebno ako se radi o sijelima gdje su prisutni ugledni i veliki učenjaci; tako da neki ljudi jednostavno ne prestaju prevrtati mobitele, namještajući tonove i zvukove, igrajući se igricama koje se nalaze na mobitelu i slične stvari koje ne priliče nekom razumnom, a sve to ga čini predmetom ismijavanja i nezrelim.

Devetnaesto: Hvalisanje i reklamacija, poput onog koji želi da privuče pozornost na sebe, pokaže svoju veličinu, aludirajući na to da je on važna ličnost, tako da se onima oko njega čini da je takav od uglednika, velikana koji su svuda traženi i dobrodošli.

Šejh Bekr Ebu Zejd, Allah ga sačuvao, je rekao: „Među skupinama ima ljudi koji u sebi nose žudnju za veličanjem, te da budu pohvaljeni za nešto što nisu radili.

Od Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, se prenosi sa ispravnim lancem prenosilaca da je rekao: „**Hvalisavac sa onim što mu nije dato je poput onog koji oblači lažnu odjeću.**“⁶

Među onima koji razgovaraju preko telefona su i oni koji pričaju uprazno, pretvarajući se kao da razgovaraju sa nekim činovnicima, uglednima, nekima koji su mnogima od interesa i koristi. Dešava se da takvi kažu nekom od svojih bližnjih da ih nazovu i prestave se kao neki uglednik, i tako jadnik zavarava prisutne kako je u velikim obavezama, koristeći pri tome izraze i pokrete shodno tom razgovoru. Time želi ostaviti dojam kako je on prestižna ličnost, visokog stepena, i kao da kaže: „Pogledajte to sam ja, pa me upoznajte.“, a cijelo vrijeme se radi o lažnom i nepostojećem razgovoru.

Lično sam bio svjedok takvih situacija, kao i mnogi drugi. Uglavnom, takvi treba da znaju da su niko i ništa, te da njihovo stanje gotovo nikada ne ostaje

⁶ Bilježi Buhari, br. 5219., i Muslim, br. 2129., i br. 2130.

skriveno, pa na tebi je, o muslimanu, da ne kročiš njihovim stopama.“⁷

Ovo su samo neke od kratkih činjenica i usputnih napomena u vezi mobitela, i onoga što mu priliči ili ne priliči u slučaju njegovog korištenja.

Neka je salavat i selam na našeg Vjerovjesnika Muhammeda, Njegovu časnu porodicu i sve vrle ashabe.

Muhammed b. Ibrahim el-Hamed

9\2\1424. h.g.

El-Zulfi 11932

P.O. BOX 460

www.toislam.net

⁷ Vidjeti: *Edebul-hatif*, 35-36.